

VISITA TORRE DE FOIX

Abril 2014

Explotació de vaques de cria a Guardiola de Berguedà

TORRE DE FOIX

La Torre de Foix, és una explotació agrícola i ramadera situada a l'Alt Berguedà, concretament a la població de Guardiola de Berguedà. L'activitat principal és la ramaderia bovina extensiva, amb 130 vaques, majoritàriament de raça **Bruna dels Pirineus**. Aquesta explotació, a causa de la seva proximitat als prats comunals del poble veí de Bagà, aprofita les pastures, sobretot a l'època d'estiu. L'activitat principal de l'explotació és la cria de vedells per a la producció de carn, que posteriorment són venuts a altres ramaders per tal que facin l'engreix.

Vaques per parir

ALGUNES DADES TÈCNIQUES I DE MANEIG

L'explotació també disposa de 45 ha de camps de cultiu i prats, que a la tardor i la primavera es pasturen i durant l'estiu són aprofitats per a fenc. Els principals cultius que es fan són l'herba de prat (permanent), l'herba de prat (sembrat), alfals i combinacions de veça amb cereal per a farratge, moltes vegades pasturat. Els prats de pastura permanents i els prats de pastura sembrats, solen dallar-se una o dues vegades durant l'estiu. Tot això, juntament amb la pastura de sotabosc, ajuda a mantenir un bon ramat durant la hivernada.

Gramínies

Espècies predominants

Dactylis glomerata (dactil).
Festuca arundinaces Schreb. (festuca alta).
Festuca pratensis Huds. (festuca dels prats).
Lolium multiflorum Lamarck (margall italià).

Espècies freqüents

Arrhenaterum elatius L.Mert. and Kock J. (fromental).
Trisetum flavescens L. Beauv. (civada groguenca).
Poa pratensis L. (poa dels prats).

Espècies menys freqüents:

Holcus lanatus L. (hòlcus llanós).
Agrostis stolonifera L. (agrostis).
Phleum pratense (fleo).

Lleguminoses

Espècies predominants

Trifolium pratense (trèvol violeta).

Espècies freqüents

Medicago sativa (alfals).
Lotus corniculatus (lotus).
Trifolium repens (trèvol blanc).

Males herbes

Espècies predominants:

Ranunculus acer.L. (gata rabiosa).
Achillea millefolium .L. (milfulles).
Rumex sp. (romes).
Plantago lanceolata (plantatge).
Taraxacum officinalis (dent de lleó).
Leontodon autumnalis. L.
Crepis sp. L. (crepis).

Espècies freqüents:

Bellis sp. (margarida).
Capsella bursa-pastoris (bossa de pastor).
Fumaria sp. (fumaterra).
Gallium aparine (rèvola).

Espècies menys freqüents:

Daucus carota (pastanaga borda).
Rhinathus crista galli. L. (cresta de gall)

Principals espècies als prats

La reposició la fan amb vedelles filles de les vaques que pareixen als 12-13 mesos, que donin llet i tinguin aptituds de cria. La mitjana de la fertilitat dels últims quatre anys ha estat del 83%. El nombre de vedelles destinades a reposició està entre 7 i 8 a l'any. La resta, lògicament, són vedells i vedelles de pastura (*pasteros*) que en acabar l'època de pastura es venen.

Vaques seleccionades a partir de la recia

La hivernada va de desembre a maig i l'estiuada de juny a novembre. L'època de parts, normalment, coincideix amb la hivernada, i l'època de cobriments és de febrer a agost.

La vaca a punt de parir, si es pot, es du a l'estabulació per tal de vigilar el part i els primers dies de la cria. A les primeres hores se'ls fa mamar el calostre. Els cròtals d'identificació es

col·loquen a les orelles, dins d'un període de 20 dies, com a màxim, des del naixement. El deslletament es fa entre els 4,5 mesos i els 7, i se'ls subministra, ja des de les primeres setmanes, redall de bona qualitat i una mica de pinso. Tot això, en el cas que la vaca hagi parit a l'estabulació, durant el període d'hivernada.

Vaca i vedell a l'estabulació

Rastell de la menjadora vist des de dalt

L'alimentació del ramat, durant els mesos d'hivern, és a base de bales de fenc, fins que a meitat d'abril, tot depenent del temps atmosfèric i creixement dels prats, comencin la pastura rotacional dels camps al voltant de l'estabulació. Al juny ja aniran pujant cap a les muntanyes.

Sec d'alfals

Sec d'herba de prat (fescuca)

Una ració típica d'hivernada és la següent: 6 kg de fenc d'herba, 4 kg de fenc d'alfals, 2 kg de palla i, segons el moment fisiològic de la vaca, entre 1 i 2 kg de pinso.

Ració d'hivern a l'estabulació

Els canvis, cap a la muntanya al juny i cap a l'estabulació al novembre o desembre, són estimulants per al ramat. En el primer cas cercant la frescor i pastures, i en el segon en busca de redossa.

La preparació per anar a la muntanya consisteix en tallar els pèls de les cues, un senzill afaitat per tal de no enganxar-se als esbarzers, col·locar les esquelles amb el collar vermell –color distintiu de Torre de Foix–, i despuntar les banyes. En primer lloc van a la muntanya de Bagà, a la zona baixa de Sant Joan d'Avellanet a una alçada entre 800 i 1.100 metres (al juny, i també hi tornen al novembre, ja de regrés). A continuació van a la muntanya de Rebot – Els Ordís a una alçada mitjana de 1.500 metres (al juliol, i a l'octubre en tornar), i, per últim, passen a l'alta muntanya a Comabella, Coll de Pal i Puigllença, a 2.000 metres d'alçada, ja a l'agost i setembre.

Esquella

Collar vermell

El maneig a la muntanya consisteix en procurar un bon aprofitament dels prats (ocupació de l'espai). Els factors d'aquest aprofitament i ocupació de l'espai són els següents: el vaquer, la vegetació, el pendent de la muntanya, distància als abeuradors –les vaques han de beure cada dia–, els punts de sal i les mosqueres.

El vaquer ha de motivar a que les vaques caminin cap a les pastures, amb moviments que permetin els rebrots, i per això caldrà canviar els punts de sal i els d'aigua, en cas d'abeuradors mòbils. Els punts de sal s'acostumen a col·locar aprofitant les pedres grans. Les mosqueres o zones on les vaques reposen són fixes, és a dir, les trien les vaques. Són les zones més airejades. El vaquer sap dels horaris de les vaques, les quals dediquen 4 hores al matí i 4 al vespre a pasturar, i s'estan 4 hores a la mosquera al migdia. Sobre això anirà preveient els canvis d'orientació en la destinació de les vaques als prats.

A les mosqueres, en ser fixes, es posaran les mànegues de maneig, que serveixen per facilitar el sanejament i tractaments als animals. També s'instal·laran a l'estabulació d'hivernada.

Un altre element dissuasiu per al ramat és la col·locació de passos canadencs en les carreteres o camins per tal d'evitar el seu pas a altres indrets no desitjats.

En els prats propers a l'estabulació, a més que les vaques hi pasturin, se'ls ha de fer un bon maneig. Entre d'altres feines podem destacar les següents: escarrassar de buines i de tapineres, eliminar després de la pastura el rebuig, o sigui les males herbes abans del seu espigat i granat, etc. El maneig normal del prat, a l'hora de recollir farratge, és dallar, rampinar, embalar i emmagatzemar al paller.

Ramat a la hivernada (primers d'abril)

Abeurador a Torre de Foix

MOTIU DE LA VISITA I ALTRES TEMES

Com cada any, els alumnes de l'escola d'agrònoms de Lleida (ETSEA), de l'assignatura de *producció i gestió de remugants* (ciència i salut animal), en un dels seus viatges d'estudi, visiten Torre de Foix, on Joan Noguera, ramader titular de l'explotació i enginyer agrònom, els fa una xerrada sobre el maneig de les vaques de cria a la muntanya, amb exemples pràctics a la mateixa explotació (reconeixement de farratges, maneig, etc.), en els quals participa, també, son pare.

En el web hi ha el projecte final de carrera de Joan Noguera, a més d'una explicació més detallada que aquest resum del maneig de les vaques de cria, dins de l'apartat Vaques de Cria:

http://www.remugants.cat/2/maneig_d_una_explotacio_de_vaques_de_cria_840034.html

Aula improvisada al paller

UN APUNT SOBRE L'ALIMENTACIÓ I LES BUINES

Les buines estan constituïdes per la fracció no digerida de la ració, i pels productes d'origen endogen o microbià. Aquesta fracció no digerida es compon de les diferents parts que s'escapen, successivament, a la **degradació microbiana** en el reticle-rumen, a la **digestió** en el quall i a l'intestí prim, i a la **fermentació microbiana i a la digestió** a l'intestí gros.

En general, les vaques de cria, sobretot les de muntanya, no tenen problemes metabòlics, ja que el procés fermentatiu i el digestiu són els d'un remugant en estat pur. A l'hivern, generalment, mengen farratges secs, i, en algunes ocasions, s'afegeix un complement concentrat.

En vaques de llet és important l'observació de les buines, ja que representen les pèrdues més importants i més variables de la utilització dels aliments o de les racions: de 10 a 60% de l'energia bruta ingerida. En vaques de cria s'està en el 10%.

Arran de la visita vàrem fer algunes fotografies de buines de les vaques que començaven a pasturar (primers d'abril) i que, principalment, menjàvem herba seca (alfals, festuca, etc.).

Amb l'objectiu d'interpretar les fotos cal saber que s'entén per una buina ideal. D'entrada serà aquella que prové d'una ració ben digerida, sense distingir si és per a una vaca de carn o de llet, i té les següents característiques:

- En fer-se, és a dir, en caure a terra ha de fer un soroll sec, produint la sensació d'una massa massissa
- Ha de ser de volum reduït i sense que s'estengui gaire (d'uns 40 cm de diàmetre i de 4 a 5 cm alçada, amb cràter al mig)
- La pasta ha de ser el més homogènia possible, de contingut de fibres inferiors a 5 mm
- La pasta ha de ser plàstica, que hagi agafat els plecs de l'intestí, amb la brillantor del mucus intestinal, amb certa consistència (MS entre 30 – 35%)
- No ha de contenir ni grans ni midó i, per tant, al tacte no ha de ser granulada

Evidentment, que per mitjà de les fotos només podem avaluar algun aspecte. Sí que podem dir que en fer-se, en caure, feia el soroll sec, i que els plecs de l'intestí hi estaven ben marcats.

De volum reduït amb cràter al mig

De pasta bastant homogènia, amb contingut de fibres inferiors a 5 mm

En els dos casos: La pasta ha de ser plàstica, que hagi agafat els plects de l'intestí, amb la brillantor del mucus intestinal, amb certa consistència (MS entre 30 – 35%)

A l'apartat "GALERIES DE FOTOS" dins de les visites podem trobar la seqüència de fotos de la visita. Fotos realitzades per Antoni Seguí i Joan Noguera.